

היום נלמד בעזרת ה':

בבא מציעא דף קיא

(בעמ' הקודם)

זה לפי שלא שכון: כלומר בעל הבית לא שכר אותם, ולכן הפועלים לא נקראים ה'שכירים' שלו, ולא על זה אמרה התורה "לא תלין פְעֵלַת שְׂכִיר אֶתְךָ".

וזה לפי שאין פעולתו אצלו: והשליח גם לא עובר, לפי שהם לא עשו עבורו שום פעולה, ולא על זה אמרה התורה "לא תלין פְעֵלַת שְׂכִיר אֶתְךָ".

שאלה: היכי דמי וכו': איך מדובר כאן (= שבעל הבית והשליח לא עוברים על איסור 'בל תלין')? אם מדובר שהשליח אמר לפועלים 'שכרכם עלי' (= אני משלם לכם), הרי על השליח מוטל החיוב לשלם להם ואם לא משלם עובר על האיסור הנ"ל.

דתניא: וכפי שלמדנו בברייתא - השוכר את הפועל על מנת שיעשה עבורו מלאכה בשדה שלו, אבל הראה לו את השדה של חברו שיעשה בה את המלאכה, על השוכר לשלם לפועל על כל עבודתו וחוזר השוכר ונוטל מחברו כפי מה שנהנה מהעבודה. ע"כ הברייתא. וכמו כן במקרה שלנו, כיון שהשליח סיכם עם הפועלים שהוא ישלם להם, עליו מוטל החיוב לשלם להם בזמן, ומדוע אינו עובר על 'בל תלין'?

תשובה: לא צריכא: מדובר שהשליח אמר להם 'שכרכם על בעל הבית'.

יהודה בר מרימר אמר לשְׁמֵשׁ שלו 'לך תשכור לי פועלים, ותאמר להם שכרכם על בעל הבית', ובכך גם אם לא אשלם להם בזמן שנינו לא נעבור על איסור 'בל תלין'.

מרימר ומר זוטרא: כשאחד מהם היה צריך לשכור פועלים, היה חברו מסכם איתם על העבודה ואומר להם 'שכרכם על בעל הבית', וזאת כדי שלא יעברו על איסור 'בל תלין'.

אמר רבה בר רב הונא: בעלי בתים של העיר 'סורא' שאין להם מעות עד שמגיע יום השוק, אם שוכרים פועלים לפני יום השוק ולא משלמים להם בזמן, אינם

עוברים על 'בל תלין', לפי שהפועלים יודעים שהם ממתנים ליום השוק שאז יהיו להם מעות לשלם להם, ולכן אפילו אם יש להם כעת מעות אינם עוברים, משום שהפועלים עובדים אצלם על דעת כן. וכיון שאמרנו לעיל שרק ביום הראשון עובר על 'בל תלין' ואח"כ כבר לא עובר, לכן אפילו אם לא שילמו לפועלים לאחר יום השוק אינם עוברים על 'בל תלין' (שהוא איסור מדאורייתא), אבל מיום השוק והלאה עוברים על איסור דרבנן של 'בל תשהא'.

*

למדנו במשנתנו - שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום:

אמר רב: שכיר שעות של יום, דהיינו שנשכר לו מהבוקר ועד חצות היום, גובה כל היום (= מזמן סיום מלאכתו), שהרי נגמרה עבודתו מחצות היום, ומאז ועד שקיעת החמה הוא זמן גבייתו ואח"כ כבר עובר על האיסור. ושכיר שעות של לילה, דהיינו שנשכר לו מהשקיעה ועד חצות הלילה, זמן גבייתו הוא מסיום עבודתו באמצע הלילה ועד עלות השחר, ואח"כ כבר עובר על האיסור.

ושמואל אמר: שכיר שעות של יום גובה כל היום כדברי רב, אבל שכיר שעות של לילה זמן גבייתו הוא כל הלילה וכל היום שלאחריו, לפי שהיום הולך אחר הלילה שלפניו (כמו שבת שמתחילה בלילה וממשיכה ביום שלאחריו), ונמצא שהלילה והיום שלאחריו הם יום אחד. (אבל שכיר שעות של יום גובה רק באותו היום ולא בלילה שלאחריו, לפי שהלילה שלאחריו הוא כבר יום אחר ואינו קשור ליום שלפניו).

קושיא על רב: תנן: והרי למדנו במשנתנו 'שכיר שעות גובה כל הלילה וכל היום', ואמנם שמואל יכול להעמיד את המשנה בשכיר לילה, אבל לדעת רב קשה.

תירוץ: אמר לך רב: רב יכול לומר לך שכוונת המשנה 'לצדדים', דהיינו שיש שכיר שעות שגובה כל הלילה (= שכיר שעות של לילה) ויש שכיר שעות שגובה כל היום (= שכיר שעות של יום), וכפי שאמרתי.

קושיא נוספת על רב: תנן: למדנו במשנתנו, 'גובה שכיר שבת שכיר חדש שכיר שנה שכיר שבוע, יוצא ביום גובה כל היום, יוצא בלילה גובה כל הלילה וכל היום'. ע"כ המשנה. נמצא שאם נמשכה עבודתו לתוך הלילה הרי הוא 'שכיר שעות' של לילה, ועל זה אמרה המשנה שגובה כל הלילה וכל היום, וזה שלא כדברי רב.

תירוץ: אמר לך רב תנאי היא: רב יכול לומר לך שאכן משנתנו אינה כדברי, אבל נחלקו התנאים בזה ויש תנא שסובר כמותי, וזה ר' יהודה המובא בבבלי.

מכאן אמרו כל הכובש שכר שכיר עובר בה' שמות הללו ועשה: בחמשה לאוין ובעשה: 1. "לא תעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ". 2. "וְלֹא תִגְזֹל". 3. "לֹא תַעֲשֶׂק שְׂכִיר עֲנִי". 4. "לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר". 5. "בְּיֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ" (- זהו העשה). 6. "וְלֹא תִבּוֹא עָלָיו הַשְּׂמֶשׁ". [הפסוקים המלאים הם: "לֹא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר". "לֹא תַעֲשֶׂק שְׂכִיר עֲנִי וְאֶבְיֹון מֵאֲחֶיךָ אוּ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּשַׁעְרֶיךָ". "בְּיֹמוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תִבּוֹא עָלָיו הַשְּׂמֶשׁ כִּי עֲנִי הוּא וְאֶלָּו הוּא נָפְשׁוֹ, וְלֹא יִקְרָא עָלֶיךָ אֶל יְהוָה וְיְהוָה כִּךָ חָטָא".]

שאלה: **הני דאיכא ביממא ליכא בליליא, דאיכא בליליא ליכא ביממא:** כלומר איך יתכן שעובר על כל החמשה לאוין ועשה כשכובש שכר שכיר, והרי יש מהם שנאמרו רק בשכיר יום ויש מהם רק בשכיר לילה.

תשובה: **שם שכירות בעלמא:** אכן לא יתכן שיעבור על כולם בפעם אחת, אלא הכוונה שכל האיסורים הנ"ל נאמרו בעניין כובש שכר שכיר, יש מהם שעוברים עליהם בשכיר יום ויש מהם שעוברים עליהם בשכיר לילה.

*

👉 **הבאנו למעלה את הפסוק "לא תעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל", הגמ' מבארת את ההבדל בין עושק לגזל.**

איזה הוא עושק ואיזה גזל, א"ר חסדא: בעל הבית שאומר לשכיר 'לך ושוב, לך ושוב', כלומר שדוחה אותו למרות שבדעתו לשלם לו בסופו של דבר, זהו **עושק**. ואם אומר לו 'באמת אני חייב לך אבל אני לא נותן לך', זהו **גזל**.

רב ששת מקשה: אדם שקיבל מחבירו לשמור על פיקדון, והוא נשבע לשקר שלא קיבל ממנו את הפיקדון, הרי הוא חייב קרבן שבועה, שנאמר "נִפְשׁוּ כִּי תִחְטָא וּמְעַלָּה מֵעַל בִּיהוָה וְכַחַשׁ בְּעֵמִיתוֹ בְּפִקְדוֹן אוּ בְתְשׁוּמַת יָד אוּ בְגִזְל אוּ עֲשֶׂק אֶת עַמִּיתוֹ". יש לדון, באיזה 'עושק' חייבה אותו התורה? וצריך לומר שמדובר בעושק שהוא דומה לפיקדון! כלומר שכשם ש'בפיקדון' מדובר שהוא כופר בפיקדון, כך ב'עושק' מדובר שהוא כופר וטוען שהוא בכלל לא חייב לו, וא"כ גם בפסוק "**לא תעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ**" צריך לומר שמדובר שהוא מכחיש לגמרי שהוא חייב לו, ואילו רב חסדא אמר שעושק זהו רק שהוא דוחה אותו אבל הוא לא מכחיש שהוא חייב לו.

אלא אמר רב ששת: אם בעל הבית אומר לשכיר 'כבר נתתי לך' זהו **עושק**, שמכחיש לגמרי שחייב לו כעת. ואם אומר לו 'באמת אני חייב לך אבל אני לא נותן לך', זהו **גזל**.

אביי מקשה על רב ששת: והרי בפסוק הנ"ל כתוב גם 'גזל' = "נָפֵשׁ כִּי תִחַטָּא וּמְעַלָּה מֵעַל בִּיהוָה וְכַחַשׁ בְּעֵמִיתוֹ בְּפִקְדוֹן או בְּתִשׁוּמַת יָד או בְּגִזְל או עֲשֵׂק אֶת עֵמִיתוֹ", וא"כ גם לגבי גזל צריך לומר שמדובר בגזל שהוא דומה לפיקדון! כלומר שכשם ש'בפיקדון' מדובר שהוא כופר בפיקדון, כך ב'גזל' מדובר שהוא כופר וטוען שהוא בכלל לא חייב לו, וא"כ גם בפסוק "לא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל" צריך לומר שמדובר שהוא מכחיש לגמרי שהוא חייב לו, ואילו רב ששת אמר שגזל זה רק שהוא דוחה אותו אבל הוא לא מכחיש שהוא חייב לו.

אלא אמר אביי: אם בעל הבית אומר לשכיר 'מעולם לא שכרתי אותך' זהו **עושק**, ואם אומר לו 'כבר נתתי לך', זהו **גזל**. [נמצא שההבדל בין עושק לגזל הוא - שבעושק הוא טוען שמעולם לא עבד אצלו, ואילו בגזל הוא מודה שעבד אצלו אלא טוען שכבר שילם לו].

שאלה: ולרב ששת: מדוע לרב ששת היה קשה רק עושק (= כפי שביארנו, שבפסוק כתוב גם עושק וגם פיקדון, ובהכרח שהם דומים) ולא היה קשה לו גזל (= שגם הוא כתוב בפסוק ובהכרח שהוא דומה לפיקדון כפי שהקשה אביי)?

תשובה: אמר לך: כל עוד שהשכיר לא תבע אותו בבית דין הוא אמר לו 'כאמת אני חייב לך אבל אני לא נתן לך', אבל לאחר שהוא תבע אותו בבית דין הוא כבר ונשבע לשקר, והסיבה שהדבר נקרא 'גזל' זה משום שהוא אמר לו 'אני לא נתן לך'.

קושיא: אי הכי: א"כ הרי שגם את 'עושק' אפשר להעמיד שאומר לו 'לך ושוב' כדברי רב חסדא, ואת מה שהקשה עליו רב ששת אפשר לתרץ שמדובר שאח"כ הוא כבר ונשבע לשקר בית דין, ומדוע רב ששת הקשה על רב חסדא ודחה את דבריו?

תירוץ: הכי השתא: אי אפשר לומר כן! לפי שבפסוק הנ"ל נאמר "וְכַחַשׁ בְּעֵמִיתוֹ בְּפִקְדוֹן או בְּתִשׁוּמַת יָד או בְּגִזְל או עֲשֵׂק אֶת עֵמִיתוֹ", דהיינו שהוא 'כחש בעמיתו בגזל', כלומר שבמה שהוא גזל אותו עד עכשיו בצורת 'גזל' (= שהודה לו 'אני חייב לך אבל אני לא נתן לך') כעת הוא מכחש וכופר בבית דין שלא חייב לו כלל (= שכעת הוא מכחש וכופר בדבר שהוא כבר גזל אותו לפני כן), אבל לגבי עושק לא נאמר "או בעושק" אלא "או עֲשֵׂק", ומשמע שמשעה שהשכיר תבע אותו כבר אז הוא עשק אותו בהכחשה, ולכן רב ששת העמיד את עושק באופן שבעל הבית אומר לשכיר 'כבר נתתי לך', שכופר ומכחיש לגמרי שחייב לו כעת.

כעת הגמ' מביאה איך רבא מבאר מהו עושק וגזל:

רבא אמר: עושק וגזל הם אותו דבר, והתורה חילקה ביניהם כדי שהכובש שכר שכיר יעבור על כך בשני לאוין (= עושק וגזל).

משנה: אחד שכר אדם: אין הבדל בין שכר הפועל, לבין תשלום על שכירת בהמה, או על שכירת כלים. בכלום יש גם את דיני 'שכיר לילה' (שעבד כל הלילה וסיים ביום) שנאמרו בחומש דברים "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ", וגם את דיני 'שכיר יום' (שעבד כל היום וסיים בלילה) שנאמרו בחומש ויקרא "לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר".

אימתי בזמן שתבעו: בעל הבית עובר על האיסור רק אם הפועל תבע ממנו את הכסף.

המחהו: ואם בעל הבית העביר את הפועל שיקבל את הכסף מחנוני או משולחני (= 'חלפן כספים'). כגון שהפועל היה צריך לקנות פירות ואמר לו בעל הבית שיקח פירות מהחנוני תמורת הסכום שהוא חייב לו על העבודה, והוא ישלם לאחר מכן לחנוני. או שאמר לפועל שיקח את הכסף מהשולחני. גם אם הם התעכבו מלשלם לפועל, הבעל הבית כבר לא עובר על האיסור.

שכיר בזמנו נשבע ונוטל: פועל שהגיע זמנו לקבל את הכסף והוא טוען שבעל הבית לא שילם לו, הוא נשבע על כך ונוטל את הכסף מבעל הבית. אבל אם הוא טוען זאת לאחר שכבר נגמר זמן התשלום, הוא לא נשבע ובעל הבית פטור מלשלם. אמנם אם יש לו עדים שהוא תבע את בעל הבית בזמן, הוא יכול להשבע גם לאחר הזמן וליטול את הכסף.

גר תושב: גוי שקיבל על עצמו שבע מצות בני נח, יש בו רק דין 'שכיר לילה' של "בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ", ולא דין שכיר יום של "לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר".

גמרא: מני: מיהו התנא של משנתנו הסובר מצד אחד שגם בשכר בהמה ובשכר כלים יש את כל דיני 'שכר שכיר', ומצד שני בגר תושב יש רק את דיני 'שכיר לילה' ולא את דיני 'שכיר יום'? כי כבריייתא דלהלן נחלקו תנא קמא שדורש את הפסוק 'מאחיר' ורבי יוסי ברי יהודה שחולק עליו, ושניהם אינם סוברים כמו התנא שלנו.

מאי היא (הבריייתא)? דתניא מאחיר וכו': להבנת הדברים נקדים שוב בהרחבה.

דיני שכיר יום נאמרו בחומש ויקרא "לֹא תַעֲשֶׂק אֶת רֵעֶךָ וְלֹא תִגְזֹל לֹא תִלִּין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתְּךָ עַד בֹּקֶר". פסוק זה כולל שלוש דינים א. לא תליו. ב. לא תעשוק. ג. לא

תגזול. ודיני שכיר לילה נאמרו בחומש דברים "לא תַעֲשֶׂק שְׂכִיר עֲנִי וְאֶבְיֹן מֵאֲחִיךָ אוּ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּשַׁעֲרֶיךָ : **בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ** וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשְּׁמֶשׁ כִּי עֲנִי הוּא וְאֶלָּיו הוּא נִשְׂא אֶת נַפְשׁוֹ וְלֹא יִקְרָא עָלָיְךָ אֶל ה' וְהָיָה כִּךָ חֲטָא". פסוקים אלה כוללים שלוש דינים א. לא תעשוק. ב. ביומו תתן שכרו. ג. ולא תבוא עליו השמש.

לדעת תנא קמא דורשים את הפסוק שנאמר בשכיר לילה "לא תַעֲשֶׂק שְׂכִיר עֲנִי וְאֶבְיֹן מֵאֲחִיךָ אוּ מִגֵּרְךָ אֲשֶׁר בְּאַרְצְךָ בְּשַׁעֲרֶיךָ". 'מאחריך' - פרט לאחרים כלומר לגויים. 'גרך' - זה גר צדק. (והצורך לרבות אתו עיין תוס'). 'בשעריך' זה 'גר תושב' שקיבל על עצמו שבע מצות בני נח והוא אוכל נבילות וטריפות. ומ'בארצך' לומדים שלא רק בשכר אדם יש דין של תשלום שכר בזמן, אלא אפילו בשכר בהמה וכלים. כי 'בארצך' כלומר כל מה שנמצא בארצך.

וכולן עוברים בכל השמות הללו: והכובש שכר אדם, שכר בהמה, שכר כלים, ושכר גר תושב, עובר על כל הדינים הכתובים בין בחומש ויקרא ובין בחומש דברים. כלומר בין בדיני שכיר יום, ובין בדיני שכיר לילה (אם הוא היה שכיר יום, או אם הוא היה שכיר לילה), וכן בשאר הדינים הכלולים בפסוקים ההם כנ"ל.

מכאן אמרו וכו': כמו שביארנו.

רבי יוסי ברבי יהודה אומר: לדעת ריב"ז לגבי שכר אדם הוא מודה לת"ק, אבל הוא חולק עליו בשני דברים. א. לגבי שכר גר תושב הוא חולק וסובר שיש בו רק דיני 'שכיר לילה' שנאמרו בדברים בפסוק "**בְּיוֹמוֹ תִּתֵּן שְׂכָרוֹ**" ואין בו דיני שכיר יום שנאמרו בויקרא בפסוק "לא תְּלִין". ב. לגבי שכר בהמה וכלים, שאין בהם דיני 'שכיר יום' ולא 'שכיר לילה' אלא רק את האיסור של "לא תַעֲשֶׂק" בלבד.

מני? אי תנא קמא דמאחריך וכו': הגמרא מסכמת את הקושיא. דברי משנתנו אינם תואמים לא עם ת"ק הסובר שבגר תושב יש גם דיני שכיר יום וגם דיני שכיר לילה, ואילו במשנה כתוב שיש בו רק דיני שכיר לילה. וכן אינם תואמים עם ריב"ז שאמנם לגבי גר תושב הוא סובר כמשנתנו, אבל לגבי בהמה וכלים הוא חולק וסובר שיש בהם רק 'לא תעשוק'.

תירוץ: אמר רבא האי תנא, תנא דבי ר' ישמעאל הוא: משנתנו סוברת כתנא דבי רבי ישמעאל. שאמר 'אחד שכר אדם ואחד וכו'.

הגמרא מבארת את מחלוקת ת"ק וריב"ז שבכרייתא:

מאי טעמא דת"ק דמאחיך? גמר שכיר שכיר: הוא לומד גזירה שווה מהמילה 'שכיר' שנאמרה בויקרא ב'שכיר יום' ונאמרה בדברים ב'שכיר לילה', ללמד שמה שנוהג בזה נוהג גם בזה. ולכן שכר בהמה וכלים ושכר גר תושב שנתרבו לדינים שבחומש דברים, יש בהם גם את הדינים שבחומש ויקרא.

ואילו רבי יוסי ברבי יהודה לא לומד גזירה שווה של 'שכיר שכיר'. ולכן הדינים שבחומש ויקרא לא נאמרו עליהם אלא רק על שכר אדם.

קושיא: נהי דלא גמר שכיר שכיר, בהמה וכלים משום בימו תתן שכרו נמי ניחייב: עדיין, מדוע ריב"י אומר שיש בהם רק 'לא תעשוק?' והרי בפסוק הסמוך נאמר 'בימו תתן שכרו' וזה הולך גם עליהם! ואם כן צריך להיות בהם דיני שכיר לילה. **תירוץ:** תני רבי חנניא: בפסוק 'בימו תתן שכרו' נאמר "בְּיִמּוֹ תִתֵּן שְׂכָרוֹ וְלֹא תָבֹא עָלָיו הַשְּׂמֶשׁ כִּי עֲנִי הוּא" ללמד שרק בכך אדם ששייך בו מצבים של עניות ועשירות, יש בו את הדינים של 'בימו תתן שכרו' (דהיינו שכיר לילה), אבל לא בבהמה וכלים.

קושיא: ות"ק - האי כי עני הוא מאי עביד ליה: מה יענה ת"ק על הפסוק 'כי עני הוא?' והרי הוא כן מרבה את בהמה וכלים לדין 'בימו תתן שכרו' (של שכיר לילה). **תירוץ:** ההוא מיבעי להקדים עני לעשיר: מהפסוק לומדים שאם יש לו שני פועלים, שהוא חייב לשלם להם, אחד עני ואחד עשיר, ויש לו כסף לשלם רק לאחד מהם, שעליו להקדים את העני לעשיר.

ורבי יוסי ברבי יהודה: לומד את דין הקדימה של עני מעשיר, מהפסוק הראשון שבדברים "לא תעשק שכיר עני ואביון".

ות"ק - חד להקדים וכו': ות"ק סובר שצריך את שני הפסוקים. הפסוק השני בדברים "כי עני הוא", נצרך להקדים עני לעשיר כנ"ל. והפסוק הזה "לא תעשוק שכיר עני ואביון" נצרך להקדים עני לאביון (= שהוא עני יותר מ'עני' עד שהוא מתאווה לכל דבר וגם הוא לא מתבייש לבקש כסף).

וצריך את שניהם. כי אם היה כתוב רק הפסוק שמקדים עני לאביון, לא היינו יודעים שצריך להקדים עני לעשיר. כי היינו חושבים שדוקא מול אביון העני קודם, כי האביון אינו מתבייש לבקש כסף ואילו העני מתבייש. אבל מול עשיר הוא לא קודם, כי שניהם מתביישים. ואם היה כתוב הפסוק שעני קודם לעשיר, לא היינו לומדים שהעני קודם לאביון. כי היינו חושבים שדוקא העני קודם לעשיר כי העשיר לא צריך

את הכסף כמו העני, אבל הוא לא קודם מול אביון כי האביון צריך את הכסף יותר מהעני. קמ"ל שהוא קודם לאביון בגלל הבושה.

עכשיו הגמרא מבארת את התנא של משנתנו (ואת התנא דבי רבי ישמעאל)

ותנא דידין: הסובר מצד אחד שגם בשכר בהמה ובשכר כלים יש את כל דיני 'שכר שכיר', ומצד שני בגר תושב יש רק את דיני 'שכיר לילה' ולא את דיני 'שכיר יום'. קשה, ממה נפשך. אם הוא לומד גזירה שווה "שכיר שכיר" ולכן בבהמה וכלים יש את כל דיני שכר שכיר, אם כן אפילו בגר תושב צריך להיות את כל הדינים. ואם הוא לא לומד את הגזירה שווה, אם כן אפילו בבהמה וכלים לא צריך להיות את כל הדינים.

תירוץ: לעולם לא יליף וכו': אכן התנא שלנו לא לומד את הגזירה שוה 'שכיר שכיר', ולכן לגר תושב אין את הדינים שנאמרו בויקרא של 'שכיר יום'. אבל בכל אופן בבהמה וכלים כן יש גם את הדינים של שכיר יום, בגלל שנאמר בשכיר יום "לא תלין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתָּךְ עַד בֶּקֶר". מהמלה 'איתך' לומדים שכל מי שנמצא אתך אסור להלין את שכרו ואפילו בהמה וכלים.

קושיא: אי הכי אפילו גר תושב נמי: אם כן מדוע אנו לא לומדים מ'איתך' גם שגר תושב יש בו דיני שכיר יום? **תירוץ:** אמר קרא 'רעך', רעך ולא גר תושב: נאמר בפסוק שם "לא תעשק את רעך ולא תגזל לא תלין פְּעֻלַּת שְׂכִיר אֶתָּךְ עַד בֶּקֶר". ואילו גר תושב הוא לא 'רעך'. **קושיא:** אי הכי אפילו בהמה וכלים נמי: הרי גם הם אינם 'רעך' **תירוץ:** הא כתיב 'אתך': בפסוק ההוא, ואני מרבה אותם מ'איתך'. **קושיא:** מה ראית לרבות בהמה וכלים ולהוציא גר תושב: מדוע אתה בוחר לרבות בהמה וכלים מ'איתך' ולמעט גר תושב מ'רעך', ולא להיפך? **תירוץ:** מסתברא בהמה וכלים הוה ליה לרבות שכן ישנן בכלל ממון רעך, גר תושב אינו בכלל ממון רעך: מסתבר לרבות בהמה וכלים מ'איתך' ולא למעט אותם מ'רעך', כי הם עדיין נכללים במילה 'רעך' דהיינו שהם ממון של רעך. אבל עדיף למעט גר תושב מ'רעך' (ולא לרבות אותו מ'איתך'), כי הוא לא יכול להיכלל במילה 'רעך' שהרי הוא אינו ממון של חברך.

ות"ק דמאחיר - האי רעך מאי עבדי ליה: לת"ק של הברייתא הסובר שגר תושב ישנו בכל הדינים, מהו ימעט מהמילה 'רעך'? **תירוץ:** ההוא מיבעי ליה לכדתניא רעך ולא עמלקי: הוא ממעט גר תושב עמלקי. **קושיא:** עמלקי מאחיר

נפקא: הרי הוא כבר התמעט מהפסוק שבספר דברים "לא תעשק שכיר עני ואביון מאתריך או מגרף אשר בארץך בשערך". תירוץ: חד למשרא עושקו וחד למשרא גזלו: צריך שני פסוקים. אחד להתיר לעשוק את שכרו, והשני להתיר לגזול אותו.

וצריכי: את שניהם. כי אם היה כתוב רק שמותר לגזול אותו, היינו חושבים שדוקא גזל מותר בגלל שיתכן והוא לא טרח עבור הכסף אלא ירש אותו (תוס' לעיל סא,א), אבל שכר פעולתו שהוא עבד עליו יהיה אסור לעשוק אותו. קמ"ל שמותר. ואם היה כתוב רק עושק, היינו חושבים שוקא בגלל שהשכר עדיין לא הגיע לידיו מותר לא לשלם לו, אבל אסור לגזול אותו כי הממון כבר הגיע לידיו. קמ"ל שמותר.

ורבי יוסי ברבי יהודה האי "לא תלין וכו' אתך עד בקר" מאי עביד ליה: ריב"י הסובר שבהמה וכלים יש בהם רק את דיני 'שכיר לילה' שבדברים ולא 'שכיר יום' שבויקרא, כי הוא לא לומד מ'איתך' לרבות אותם. אם כן מה הוא ילמד מ'איתך'? תירוץ: מיבעיא ליה לכדרב אסי וכו': שאפילו בשכיר שעות (כגון ששכרו לבצור לו אשכול אחד) יש איסור של 'לא תלין'.

ואידך: התנא של משנתנו שלומד מ'איתך' לרבות בהמה וכלים, מהיכן הוא ילמד שאפילו בשכיר שעות יש איסור 'לא תלין'? והתשובה - מ'ואליו הוא נשא אָת נפשו' דהיינו כל עבודה שהפועל שיעבד את עצמו עליה, ואפילו לשעה קלה.

ואידך: ריב"י שאינו צריך את הפסוק "ואליו הוא נושא את נפשו" ללמד על שכיר שעות, מה הוא ילמד מהפסוק הזה? והתשובה - הפסוק נצרך למה שכתוב בברייתא שהכובש שכר שכיר עונשו חמור כאילו הוא נטל את נפשו.

הברייתא מבארת את הפסוק שהפועל מסכן את עצמו לעלות על פיגומים ולהיתלות באילן רק בשביל השכר שלו. דבר נוסף שכל הכובש שכר שכיר כאילו נטל את נפשו.